

Әдістемелік нұсқау
СО ПГУ 7.18.2/07

Ф

Қазақстан Республикасының ғылым және білім министрлігі
С.Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті
Мемлекет және құқық теориясы мен тарихы кафедрасы

5В030100 «Құқықтану» мамандығы студенттері үшін
ҚР Аграрлық құқығы пәні бойынша пәнді оқыту бойынша

ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУ

1-тақырып. Қазақстан Республикасының аграрлық құқығы-құқықтың кешенді және мамандандырылған саласы.

Сұрақтар:

1. Аграрлық құқықтың түсінігі құқықтың жүйесі ретінде
2. Аграрлық құқықтың әдістері
3. Аграрлық құқықтың қағидалары
4. Аграрлық құқық ғылым және оқу пәні ретінде

Мақсаты: Аграрлық құқық курсы мен меңгерген кезде студенттің білімін кеңейту, аграрлық құқығымының түсінігімен, аграрлық құқықтың әдісімен қағидасымен жүйесімен байланысты туындайтын сұрақтарды меңгеруін қамтамасыз ету.

Әдебиеттер:

1. Аграрное право, сборник нормативных актов Алматы: 2003г.;
2. «ҚР ауыл (село) және агроөндірістік кешенінің дамуының артықшылықтары туралы» ҚР заңы 13.02.1991 ж. қабылданған.
3. Аграрное право Ведении Н.Н. М-2000г.,
4. Аграрное право Республики Казахстан, Жетписбаев Б. Алматы 2000г.

Тапсырма:

Бұл тақырыпты студенттер меңгерген кезде келесі сұрақтарды білу қажет:

- Аграрлық құқықтың қағидалары.
- Аграрлық құқықтың мәселелері.

Бақылау нысаны: Жеке әңгімелесу.

2-тақырып. Аграрлық құқықтың қайнар көздері

Сұрақтар:

1. Аграрлық құқық қайнар көзінің түсінігі және ерекшеліктері

2. Заңдар мен заңға тәуелді актілер аграрлық құқықтың қайнар көзі ретінде

3. Локалді нормативтік құқықтық актілер аграрлық құқықтың қайнар көзі ретінде

Мақсаты: Аграрлық құқықтың қайнар көзі не екенін меңгеру, аграрлық құқықтың ең басты қайнар көзін білу, аграрлық құқықтың қайнар көзін меңгерген кезде студент білімін кеңейту қажет.

Әдебиеттер:

1. «Қожалық (фермер) шаруашылығы туралы» ҚР заңы 31.03.1998 ж.

2. «ҚР ауыл (село) және агроөндірістік кешенінің дамуының артықшылықтары туралы» ҚР заңы 13.02.1991 ж. қабылданған.

3. «Акционерлік қоғам туралы» ҚР заңы 13.05.2003ж.

4. Аграрное право Ведении Н.Н. М-2000г.,

Тапсырма:

Бұл тақырыпты студенттер меңгерген кезде келесі сұрақтарды білу қажет:

- Аграрлық құқықтың қайнар көзі

- Халықаралық құқықтық актілер аграрлық құқықтың қайнар көзі ретінде

Бақылау нысаны: Реферат.

3-тақырып. Аграрлық құқықтық қатынастар

Сұрақтар:

1. Аграрлық құқықтық қатынастың түсінігі мен жалпы сипаттамасы

2. Аграрлық құқықтық қатынастың субъектілері және объектілері

3. Ішкі және сыртқы аграрлық құқықтық қатынастар

Мақсаты: Қандай аграрлық құқықтық қатынастардың бар екендігін білу, аграрлық құқықтық қатынастың субъектілері мен объектілері ашу, студенттің ішкі және сыртқы аграрлық құқықтық қатынастар туралы

Әдебиеттер:

1. Аграрное право Ведении Н.Н. М-2000г.,

2. Аграрное право Республики Казахстан, Жетписбаев Б. Алматы 2000г.

Тапсырма: Бұл тақырыпты студенттер меңгерген кезде келесі сұрақтарды білу қажет:

- Аграрлық құқықтық қатынастың субъектілері және объектілері
- Ішкі және сыртқы аграрлық құқықтық қатынастар

4-тақырып. ҚР ауыл шаруашылығын нарық қатынасы жағдайында мемлекеттік құқықтың реттелуі.

1. ҚР-дағы агроөнеркәсіп кешеніндегі ауыл шаруашылығын мемлекеттік реттеуінің жалпы сипаттамасы, ұғымы, мәні мен принциптері.

2. Агроөнеркәсіп кешенінің мемлекеттік реттеуінің әдістері.

3. Ауыл шаруашылығын мемлекеттік бақылау.

Мақсаты: Нарықтық қатынас жағдайындағы Қазақстан Республикасындағы ауылшаруашылығын мемлекеттік-құқықтық реттеу туралы сұрақпен студенттің білімін кеңейту, студенттің сұраққа жағымды қатынасын тәрбиелеу. Ауылшаруашылығындағы мемлекеттік бақылау, агроөнеркәсіптік кешенінің мемлекеттік реттеудің әдістері туралы сұрақты студенттің детальды түрде меңгеруін қамтамасыз ету.

Әдебиеттер:

1. «Тұтыну кооперативі туралы» ҚР заңы Алматы-2001ж.
2. «Коммерциялық емес ұйымдар туралы» ҚР заңы 01.03.2001ж.
3. «Мемлекеттік кәсіпорын туралы» ҚР заңы 15.05.2003ж.
4. Аграрное право Ведении Н.Н. М-2000г.

Тапсырма: Бұл тақырыпты студенттер меңгерген кезде келесі сұрақтарды білу қажет:

- Агроөнеркәсіп кешеніндегі ауыл шаруашылығын мемлекеттік реттеуінің жалпы сипаттамасы, принциптері.
- Ауыл шаруашылығын мемлекеттік бақылау.
- Агроөнеркәсіп кешенінің мемлекеттік реттеуінің әдістері.

Бақылау нысаны: Реферат.

5-тақырып. Шаруа (фермер) қожалықтарының құқықтық жағдайы.

Сұрақтар:

1. Шаруа (фермер) қожалықтарының қызметінің даму тенденциялары мен сипаттамасы.
2. Шаруа (фермер) қожалықтарының тиімділігін жоғарлатудың ауқымды сұрақтары.
3. Шаруа (фермер) қожалықтарының мүліктерінің құқықтық режимі.

Мақсаты: Шаруа (фермер) қожалық қызметінің даму тенденциялары мен сипаттамасына студент нақты анықтама беруі тиіс. Студент шаруа (фермер) қожалықтарының мүліктерінің құқықтық режимі.

Әдебиеттер:

1. «Шаруа (фермер) қожалығы туралы» ҚР Заңы 1998ж. 31 наурыз.
2. «Ветеринария туралы»ҚР заңы 10.07.2002ж.
3. «Мемлекеттік кәсіпорын туралы» ҚР заңы 15.05.2003ж.
4. Аграрное право Ведении Н.Н. М-2000г.

Тапсырма: Бұл тақырыпты студенттер меңгерген кезде келесі сұрақтарды білу қажет:

- шаруа қожалықтарының даму тенденциясы және қызметінің сипаттамасы.
- шаруа қожалықтары қызметінің тиімділігін арттырудың ауқымды сұрақтарын;
- шаруа (фермер) қожалықтарының мүліктік жағдайын.

Бақылау нысаны: жеке әңгіме жүргізу.

6-тақырып. ҚР азаматтының жеке шаруашылығының құқықтық жағдайы.

Сұрақтар:

- 1 Азаматтардың жеке шаруашылықтары туралы түсінік, әлеуметтік- экономикалық табиғаты және заңгерлік сипаттамасы.

2 Азаматтардың жеке шаруашылығы мүлігінің құқықтық тәртіптері.

3 Азаматтардың жеке шаруашылығын дамытуда коммерциялық және коммерциялық емес ауылшаруашылық құқықтары және міндеттері.

Мақсаты: Азаматтардың жеке шаруашылығы мүлігінің құқықтық тәртіптеріне байланысты сұрақтарды студенттің меңгеруі. Азаматтардың жеке шаруашылықтары туралы түсінік, әлеуметтік- экономикалық табиғаты және заңгерлік сипаттамасына студенттердің білімін кеңейту. Студент азаматтардың жеке шаруашылығын дамытуда коммерциялық және коммерциялық емес ауылшаруашылық құқықтары және міндеттері білу керек.

Әдебиеттер:

1. «Шаруа (фермер) қожалығы туралы» ҚР Заңы 1998ж. 31 наурыз.

2. «Коммерциялық емес ұйымдар туралы»ҚР заңы 01.03.2001ж.

3. «Мемлекеттік кәсіпорын туралы» ҚР заңы 15.05.2003ж.

4. «Акционерлі қоғам туралы»ҚР заңы 13.05.2003ж.

5. Аграрное право Ведении Н.Н. М-2000г.

Тапсырма: Бұл тақырыпты студенттер меңгерген кезде келесі сұрақтарды білу қажет:

- жеке қосалқы шаруашылықтың түсінігі;
- азаматтардың жеке шаруашылығы мүлігінің құқықтық тәртіптерін;
- шаруа (фермер) қожалықтарының мүліктік жағдайын.
- азаматтардың жеке шаруашылығын дамытуда коммерциялық және коммерциялық емес ауылшаруашылық құқықтары және міндеттері.

Бақылау нысаны: конспектiлеу.

7-тақырып. Ауылшаруашылық жұмысында қолданылатын жерлердің құқықтық тәртібі және ауыл шаруашылығында қоршаған ортаны қорғау.

Сұрақтар:

1 Ауылшаруашылық жерлерін ерекше сақтау және артықшылығының құқықтық жағынан қамтамасыз етуі ауыл шаруашылықта өндірісінің негізгі құралы ретінде.

2 Жердің меншік құқығы.

3 Жер салығы.

3 Ауыл шаруашылық жеріне төленетін жер салығы мен арендалық төлемі.

Мақсаты: Ауылшаруашылық жерлерін ерекше сақтау және артықшылығының құқықтық жағынан қамтамасыз етуі ауыл шаруашылықта өндірісінің негізгі құралы ретіндегі сұрақтарды студенттің меңгеруі. Ауыл шаруашылық жеріне төленетін жер салығы мен арендалық төлеміне қатысты студенттердің білімін кеңейту

Әдебиеттер:

1 Қазақстан Республикасының Жер кодексі 2003ж.

2 «Тұтыну кооперативі туралы» ҚР Заңы 2001ж.

3 Аграрное право Ведении Н.Н. М-2000г.

Тапсырма: Бұл тақырыпты студенттер меңгерген кезде келесі сұрақтарды білу қажет:

- ауылшаруашылық жерлерін ерекше сақтау және артықшылығының құқықтық жағынан қамтамасыз етуі ауыл шаруашылықта өндірісінің негізгі құралы ретінде;

- жердің меншік құқығын;

- ауыл шаруашылық жеріне төленетін жер салығы мен арендалық төлемін.

Бақылау нысаны: жеке әңгіме жүргізу.

8-тақырып. Ауыл шаруашылық жұмысының кей түрлерін құқықтық реттеуі.

Сұрақтар:

1. Ауыл шаруашылық салалары жайында заңдардың ерекшелігі; мал, өсімдік шаруашылығының дамуы туралы нормативтік актілер.

2. Ауылшаруашылық өнімі өндірісін мемлекеттік реттеу.

3. Селекция- түсінігі, селекция жетістіктерін сақтау.

4. Тұқым шаруашылығының түсінігі.

5. Рулық малшаруашылығының түсінігі.

6. Ветеринарияның түсінігі.

Мақсаты: Студент мал, өсімдік шаруашылығының туралы барлық нормативтік актілерді білуі тиіс. Ауылшаруашылық өнімі өндірісінің қалай реттелетінін білуі тиіс. Тұқым

шаруашылығының селекциясына түсінік беріп және оны меңгеріп, бұл сұраққа қатысты нормативтік құқықтық актілерді меңгерулері тиіс. Студент ветеринарияның және малшаруашылығы мен рулық малшаруашылықтың не екенін білуі тиіс.

Әдебиеттер:

1. «ҚР ауыл (село) және агроөндірістік кешенінің дамуының артықшылықтары туралы» ҚР заңы 13.02.1991 ж. қабылданған.
2. «Тұқым шаруашылығы туралы» ҚР заңы 8.07.2003 ж. қабылданған.
3. «Өсімдікті қорғау туралы» ҚР заңы 3.07.2002 ж. қабылданған.
4. «Рулық мал шаруашылығы туралы» ҚР заңы 9.07.1998 ж. қабылданған.
5. «Аграрное право» Веденин Н.Н. Москва - 2000 ж.
6. «Аграрное право» Жетписбаев Б. Алматы - 2002 ж.

Тапсырма: Бұл тақырыпты студенттер меңгерген кезде келесі сұрақтарды білу қажет:

- «тұқым шаруашылығы туралы», «өсімдікті қорғау туралы», «рулық мал шаруашылығы туралы», «ара шаруашылығы туралы», «мал дәрігерлігі туралы», «астық туралы» нормативтік құқықтық актілерді меңгерулері тиіс.
- Ауылшаруашылық өнімі өндірісін мемлекеттік реттеу туралы түсінік.

9-тақырып. Ауылшаруашылық ұйымдарының (кәсіпорындар) мүлігінің құқықтық тәртібі.

Сұрақтар:

1. Ауылшаруашылық коммерциялық ұйымдардың (кәсіпорындар) құқықтық жағдайы туралы түсініктің жалпы сипаттамасы.
2. Ауылшаруашылық серіктестер мүлігінің құқықтық тәртібі.
3. Ауылшаруашылық кооператив мүлігінің құқықтық тәртіп ерекшеліктері.

Мақсаты: Ауылшаруашылық коммерциялық ұйымдардың құқықтық жағдайының жалпы сипаттамасы туралы түсінікті білулері тиіс. Студент ауылшаруашылық серіктестер мүлігіне қатысты сұраққа жауап берулері тиіс. Студент ауылшаруашылық кооператив мүлігінің не екенін білуі тиіс.

Әдебиеттер:

1. «Коммерциялық ұйымдар(кәсіпорындар) туралы»ҚР заңы 01.04.2001ж.
2. «ҚР ауыл (село) және агроөндірістік кешенінің дамуының артықшылықтары туралы» ҚР заңы 13.02.1991 ж. қабылданған.
3. «Шаруа (фермер) қожалығы туралы» ҚР Заңы 1998ж. 31 наурыз.
4. «Аграрное право» Веденин Н.Н. Москва - 2000 ж.
5. «Тұтыну кооперативі туралы» ҚР Заңы 08.05.2001ж.

Тапсырма: Бұл тақырыпты студенттер меңгерген кезде келесі сұрақтарды білу қажет:

- Ауылшаруашылық кооперативінің түсінігі.
- Ауылшаруашылық серіктестерінің түсінігі.
- Ауылшаруашылық серіктестер мен ауылшаруашылық кооперативі туралы нормативтік құқықтық актілерді меңгеру.

Бақылау нысаны: Жеке әңгімелесу.

10-тақырып. -тақырып. Ауыл шаруашылығында еңбек және шарттық (келісімді немесе) қатынастарын құқықтық реттеуі.

Сұрақтар:

1. Ауыл шаруашылығында еңбекті ұйымдастырудың негізгі принциптері мен құқықтық нормалары.
2. Ауыл шаруашылығындағы жұмыс уақыты.
3. Ауыл шаруашылық коммерциялық ұйымдардағы (кәсіп орында) еңбек тәртібі.

Мақсаты: Ауыл шаруашылықта еңбекті ұйымдастырудың құқықтық нормаларын студент білуі, сондай-ақ ҚР еңбек құқығын және ҚР «Еңбек туралы» заңын меңгеруі тиіс және еңбек тәртібіне қатысты сұраққа ерекше көңіл аударулары қажет және ауылшаруашылығындағы жұмыс уақытының не екенін білулері тиіс.

Әдебиеттер:

1. Халықаралық еңбек ұйымдастыру конвенциясы №125 ауылшаруашылығындағы еңбек инспекциясы туралы (Женева 25 маусым 1969ж.)
2. «Еңбек туралы» ҚР заңы 10.12.1999ж.

3. «Аграрное право» Веденин Н.Н. Москва - 2000 г.
4. «Аграрное право» Жетписбаев Б. Алматы – 2000 г.
5. «Трудовое право РК» Шойбеков К.А. Алматы-1996г.

Тапсырма: Бұл тақырыпты студенттер меңгерген кезде келесі сұрақтарды білу қажет:

- . Ауыл шаруашылығында еңбекті ұйымдастырудың негізгі принциптері мен құқықтық нормалары.
- . Ауыл шаруашылығындағы жұмыс уақыты.
- Ауыл шаруашылық коммерциялық ұйымдардағы (кәсіп орында) еңбек тәртібі.

Бақылау нысаны: конспект.

11-тақырып. Аграрлық заңдарды бұзғаны үшін заңи жауапкершілік.

Сұрақтар:

1. Аграрлық заңдарды бұзғаны үшін заңи жауапкершіліктің жалпы сипаттамасы.
2. Аграрлық заңдарды бұзғаны үшін тәртіптік жауапкершілік.
3. Аграрлық заңдарды бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік.
4. Аграрлық заңдарды бұзғаны үшін қылмыстық-құқықтық жауапкершілік.

Мақсаты: Студентті аграрлық заңдылықты бұзғаны үшін қолданылатын жауапкершілікті меңгеру бойынша ҚР қылмыстық кодексін пайдалануды үйрету қажет. Сондай-ақ студент аграрлық заңдылықты бұзғаны үшін ҚР әкімшілік кодексін қолдану бойынша оның әрбір бабын меңгеру тиіс.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі 1997ж.
2. Әкімшілік кодекс 30.01.2001ж.
3. «Аграрное право» Жетписбаев Б. Алматы – 2000 г.
4. Қазақстан Республикасының Жер кодексі 20.06.2003ж.
5. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі 1995ж.

Тапсырма: Бұл тақырыпты студенттер меңгерген кезде келесі сұрақтарды білу қажет:

- Қазақстан Республикасының қылмыстық кодексін меңгеріп, заңдылықтың бұзылған бабын білулері тиіс.

- Қазақстан Республикасының әкімшілік кодексін меңгеріп, аграрлық заңдылықтың бұзылған бабын білулері тиіс және аграрлық құқықта қай жерде тәртіптік жауапкершілік пен материалдық жауапкершіліктің қолданылатынын білулері тиіс.

12-тақырып. Ауылшаруашылығындағы коммерциялық және коммерциялық емес ұйымдардың ұйымдастырушылық-құқықтық нысаны

Сұрақтар:

1. Ауылшаруашылық коммерциялық ұйымдардың құқықтық жағдайының ерекшеліктері

2. Ауылшаруашылық коммерциялық емес ұйымдардың құқықтық жағдайының ерекшеліктері

3. Ауылшаруашылық мемлекеттік кәсіпорындардың құқықтық жағдайы

4. Ауылшаруашылық акционерлік қоғамның құқықтық жағдайы

5. Ауылшаруашылық серіктестіктерінің құқықтық жағдайы

6. Ауылшаруашылық өндірістік және ауылдық тұтыну кооперативінің құқықтық жағдайы

Мақсаты: Студентті «Аграрлық құқық» пәнін тану дағдысына тәрбиелеу және ауылшаруашылық коммерциялық және коммерциялық емес ұйымдардың құқықтық жағдайын меңгеру. Ауылшаруашылық мемлекеттік кәсіпорындардың құқықтық жағдайына қатысты сұрақты білу және меңгеру. Студент ауылшаруашылық акционерлік қоғам және серіктестік туралы білімдерін кеңейту. Ауылшаруашылық өндірістік және ауылдық тұтыну кооперативінің құқықтық жағдайы туралы сұрақты меңгеруі тиіс.

Әдебиеттер:

1. «Акционерлі қоғам туралы» ҚР заңы 13.05.2003ж.

2. «Шаруа (фермер) қожалығы туралы» ҚР Заңы 1998ж. 31 наурыз.

3. «Жеке кәсіпкерлікті қорғау және қолдау туралы» ҚР заңы 01.09.2002ж.

4. «Тұтыну кооперативі туралы» ҚР Заңы 08.05.2001ж.

5. «Аграрное право» Веденин Н.Н. Москва - 2000 ж.

Тапсырма: Бұл тақырыпты студенттер меңгерген кезде келесі сұрақтарды білу қажет:

- Ауылшаруашылық коммерциялық ұйымдардың құқықтық жағдайының ерекшеліктері
- Ауылшаруашылық коммерциялық емес ұйымдардың құқықтық жағдайының ерекшеліктері
- Ауылшаруашылық мемлекеттік кәсіпорындардың құқықтық жағдайы
- Ауылшаруашылық акционерлік қоғамның құқықтық жағдайы
- Ауылшаруашылық серіктестіктерінің құқықтық жағдайы
- Ауылшаруашылық өндірістік және ауылдық тұтыну кооперативінің құқықтық жағдайы

Бақылау нысаны: реферат.

№13 Тақырып. Шет елдер аграрлық құқығының негізгі белгілері.

1. Шет елдердің аграрлық құқығының түсінігі және құрлымы.
2. Шет елдердің аграрлық өзгерістердің негізгі бағытарының жалпы сипаттамасы.
3. Шет елдер аграрлық қатынастарының мемлекеттік реттеуші мен ерекшеліктері.

Әдебиет:

1. Ведеинн И.Н. Аграрное права М 2000г
2. Еродяев Б.В. Аграрное права России М 1996г
3. Боголюбов С.А. Аграрное право М 1997г

Мақсаты:

1. Шет елдердің аграрлық құқығы туралы білімін кеңейту.
2. Шет елдерден аграрлық өзгерістердің негізгі бағытарының жалпы сипаттамасын игеру.
3. Шет елдерде ауыл шаруашылық құқықтық қатынас қалай реттелетінін білу.

Тапсырма:

Шет елдердің аграрлық құқығы өткенде оның құрлымына бас назар аудару керек және шет елдерден аграрлық өзгерістердің негізгі бағытарының жалпы сипаттамасының ұғымын беру. Кітапханаға барып студент шет елдері туралы көптеген әдебиет қарастыру қажет. Шет елдердегі ауыл шаруашылығын құқықтың реттеудегі нақты анықтама беру. Сонымен бірге ТМД, Балтия, және орталық азия елдердегі жағдай.

Бақылау түрі: жеке әңгімелер жүргізу.